

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060301

DOM
2024-12-06
Stockholm

Mål nr
M 12606-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-09-20 i mål nr M 3522-23, se bilaga A

PARTER

Klagande

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Motpart

N.N

SAKEN

Föreläggande om återplantering av två oxlar på fastigheten X i Älmhults kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdom-

stolen Länsstyrelsen i Kronobergs läns beslut om föreläggande den 20 juni 2023 i ärende nr 816-2023.

Dok.Id 2124845

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa länsstyrelsens beslut.

N.N har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har yttrat sig i målet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har anfört i huvudsak följande. För att kunna bedöma vad undantaget för biotoper i omedelbar anslutning till bebyggelse innebär anser Naturvårdsverket att man behöver se till syftet med 8 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (FOM). Undantaget torde ha införts för att det generella skyddet inte skulle få orimliga konsekvenser för den befintliga bebyggelse som var belägen i omedelbar anslutning till en biotop när skyddet infördes, vilket var en del i att göra lagstiftningen proportionerlig. Uttrycket ”i omedelbar anslutning till bebyggelse” bör därför sättas i relation till den pågående verksamhet som ska kunna bedrivas i omedelbar anslutning till befintlig bebyggelse och som skulle kunna hindras av ett biotop-skyddsområde. För bebyggelse som tillkommit efter att ett område har skyddats har normalt funnits möjlighet att anpassa anläggandet med hänsyn till det skyddade området. Det är därför inte tillräckligt att konstatera att en skyddad biotop ligger i omedelbar anslutning till bebyggelse för att undantaget ska vara tillämpligt. Undantaget bör i stället bedömas i förhållande till den befintliga bebyggelsen vid tidpunkten för skyddets införande och till om den skyddade biotopen riskerar att orsaka skada på byggnaderna eller förhindrar att byggnaderna kan användas på det sätt och för de ändamål de var avsedda när de uppfördes. Enligt uppgift från länsstyrelsen fanns inte den aktuella bebyggelsen när det generella skyddet för alléer infördes den 1 januari 1994.

I målet har inte framkommit något som tyder på att åtgärderna vidtagits i syfte att förhindra skada eller annan negativ påverkan på bebyggelsen. Undantaget i 8 § FOM är inte tillämpligt i detta fall. Åtgärden har därför krävt dispens från förbudet att skada

biotopen. I samband med en sådan prövning hade länsstyrelsen kunnat villkora en eventuell dispens med ett krav på återplantering.

N.N har anfört i huvudsak följande. Hon har aldrig haft för avsikt att bryta mot lagen. Hon tog ner träden för att Älmhults kommun uppmanade henne att göra det. Hon fick inte någon information från kommunen om att hon skulle ansöka om dispens hos länsstyrelsen. I stället underströk kommunen hur bråttom det var att träden togs bort. Om Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att hon brutit mot bestämmelserna om biotopskydd önskar hon att domstolen utformar beslutet på ett sådant sätt att hon ställs utan ansvar i frågan och inte åläggs att återplantera träden.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Länsstyrelsen har förelagt N.N som äger fastigheten att plantera två träd av arten oxel med en viss stamomkrets som ersättning för de två oxlar som hon låtit ta ner.

I målet är utrett att de nedtagna oxlarna ingick i en allé. De frågor som Mark- och miljööverdomstolen ska pröva är om de nedtagna träden omfattas av biotopskydd och i så fall om det funnits förutsättningar för länsstyrelsen att förelägga N.N att återplantera två träd som kompensation för intrånget.

I alléer som omfattas av det generella biotopskyddet i 7 kap. 11 § miljöbalken är det inte tillåtet att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen ge dispens från förbudet. En sådan dispens kan enligt 16 kap. 9 § miljöbalken förenas med en skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför. Alléer som står i omedelbar anslutning till bebyggelse är dock undantagna från det generella biotopskyddet, se 8 § FOM.

Mark- och miljööverdomstolen anser, i likhet med mark- och miljödomstolen, att det inte framgår av ordalydelsen i 8 § FOM att undantaget i bestämmelsen endast avser den bebyggelse som fanns vid tidpunkten för biotopskyddets införande. Det finns som mark- och miljödomstolen konstaterat inte heller någon övergångsbestämmelse med den innebörden. Detta medför att undantaget från biotopskyddet kan vara tillämpligt

även om bebyggelsen på fastigheten tillkom efter det att det generella biotopskyddet för alléer infördes.

Det framgår inte av handlingarna i målet på vilket avstånd allén står från byggnaden på fastigheten. Av nedanstående karta och fotografi kan dock utläsas att några av träden i allén, inklusive de borttagna träden, står förhållandevis nära den befintliga byggnaden, medan de övriga träden står på ett större avstånd.

Karta över byggnadens och alléns placering på fastigheten

Fotografi av byggnad och stubbar efter två nedtagna träd på fastigheten

Begreppet ”i omedelbar anslutning” antyder dock enligt Mark- och miljööverdomstolen att det mellan allén och byggnaden inte ska få finnas något utrymme som i praktiken kan användas för något annat ändamål. Av utredningen framgår att det mellan de nedtagna träden och byggnaden finns en skött gräsmatta och en rabatt. Domstolen bedömer därför att allén inte står så nära byggnaden att den kan anses stå i omedelbar anslutning till densamma. Undantaget i 8 § FOM är därmed inte tillämpligt och det krävdes alltså dispens för att ta ned träd i allén.

Eftersom N.N har tagit ned träd i allén utan dispens har länsstyrelsen haft skäl att förelägga henne att vidta åtgärder för att åstadkomma rättelse. Den omständigheten att det var kommunen som uppmanade henne att ta ned träden utan att hon upplystes om att dispens krävdes, innebär inte att hon kan fränkännas sina skyldigheter i egenskap av fastighetsägare i förhållande till den miljörättsliga regleringen.

Utgångspunkten bör vara att N.N ska ställas i samma situation som om hon hade sökt dispens innan hon lät ta ned träden och hon bör kunna åläggas att vidta samma eller motsvarande åtgärder som hade skett vid en dispensprövning. Om N.N hade sökt dispens för att ta ner träden, hade det enligt Mark- och miljööverdomstolen varit skäligt att förena dispensen med en skyldighet att återplantera oxlar på platsen för att kompensera det intrång i allmänna intressen som nedtagningen skulle medföra. Mark- och miljööverdomstolen bedömer därför att mark- och miljödomstolens dom ska ändras och länsstyrelsens beslut fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Fredrik Ludwigs, tekniska rådet Yvonne Eklund samt hovrättsråden Katarina Berglund och Johanna Fernlund, referent.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-09-20
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3522-23

PARTER

Klagande

N.N

Motpart

Länsstyrelsen i Kronobergs län
351 86 Växjö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kronobergs läns beslut den 20 juni 2023 i ärende nr 816-2023, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande om återplantering av två oxlar på fastigheten X, Älmhults kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsen i Kronobergs läns beslut den 20 juni 2023 i ärende nr 816-2023.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Kronobergs län (länsstyrelsen) förelade den 20 juni 2023 N.N att på fastigheten X i Älmhults kommun återplantera två alléträd av arten oxel med en minsta stamomkrets av 15 centimeter. Åtgärderna ska utföras senast 12 månader efter det att beslutet har vunnit laga kraft. N.N förelades även att styrka att hon utfört åtgärderna på ett tillfredställande sätt genom att skicka in bilder till länsstyrelsen senast två veckor efter att åtgärderna ska vara färdiga.

Länsstyrelsens beslut har nu överklagats till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

N.N har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut.

Som grund för yrkandet har hon anfört i huvudsak följande. Det stämmer att hon har tagit bort träd på det sätt som länsstyrelsen påstår. Hon har då följt den uppmaning hon fick från kommunen som löd ”hugg ner dött träd utmed Västergatan”. Enligt åklagare saknas anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats. Det råder inget biotopskydd för aktuell del av allén med anledning av dess omedelbara anslutning till bebyggelse. Dessutom har hon enligt åklagaren inte haft sådant uppsåt eller visat sådan oaktsamhet som krävs för att förfarandet ska vara brottsligt. Det är orimligt att hon ska drabbas av myndigheters olika tolkningar av lagstiftningen.

Länsstyrelsen har motsatt sig bifall till överklagandet och anfört bl.a. följande.

Träden som togs ned ingår i en allé och de har tagits ned utan dispens. Biotopskydd gäller för träden som har tagits ned. Huset byggdes efter att reglerna om biotopskydd började gälla. Allén fanns längs vägen redan när huset byggdes och därför ska byggnationen ta hänsyn till den skyddade allén. I Naturvårdsverkets handbok 2012:1 anges följande: ”För bebyggelse som tillkommer efter att ett område har skyddats finns det möjlighet att anpassa anläggandet med hänsyn till det skyddade området så att det inte är beläget i direkt anslutning till bebyggelsen. Därigenom kan eventuella framtida konflikter undvikas”. Detta innebär att

biotopskyddet fortsatt gäller trots att träden står i anslutning till bebyggelse. Det finns därför skäl att begära återplantering av träden som kompensation för den skada som skett på biotopen.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut samt nedan.

Enligt 5 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd så utgör sådana mark- och vattenområden som anges i bilaga 1 biotopskyddsområden enligt 7 kap. 11 § första stycket miljöbalken. Av bilagan framgår att alléer utgör biotopskyddsområden. I bilagan anges även att med en allé avses lövträd planterade i enkel eller dubbel rad som består av minst fem träd längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller ett i övrigt öppet landskap. Träden ska till övervägande del utgöras av vuxna träd.

Enligt 8 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken gäller bestämmelserna om biotopskydd inte mark- eller vattenområden i direkt anslutning till bebyggelse.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att de aktuella träden fanns i direkt anslutning till bebyggelse i den mening som avses i undantaget i 8 § förordningen om områdesskydd. Länsstyrelsen har gjort gällande att undantaget endast ska gälla i de fall då bebyggelsen fanns redan vid införandet av bestämmelserna om biotopskydd. Mark- och miljödomstolen bedömer dock att den tolkningen inte kan utläsas av bestämmelsens ordalydelse. Det finns inte heller någon övergångsbestämmelse med den innebörden. Mark- och miljödomstolen bedömer därför att länsstyrelsen inte har haft laglig grund för föreläggandet och det ska upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 11 oktober 2023.

Anna Karlsson

Emma Sjögren

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anna Karlsson, ordförande, och tekniska rådet Emma Sjögren. Föredragande har varit beredningsjuristen Simon Logren.